

докторка, експерт — експертка, ректор — ректорка, кандидат — кандидатка, декан — деканеса, хореограф — хореографиня, історик — історикиня, член — членкиня тощо.

Цікавими, на нашу думку, є структурно-семантичні особливості та способи творення фемінітивів. Як бачимо з вищенаведених прикладів, іменники-фемінітиви утворюються здебільшого від чоловічо-особових основ шляхом суфіксації. У мовознавчому дискурсі визначають більше десяти суфіксів, за допомогою яких можуть утворюватися назви осіб жіночої статі. Найпродуктивнішими в контексті журналістського дискурсу, звичайно, є суфікси -к-, -ин-, -иц-, -ес-, -ис. До речі, саме про них йдеться в оновленому правописі української мови (параграф 32). Так, суфікс -к- використовується найбільше за всіх, його поєднують із різними типами основ (міністерка, нардепка, лідерка, директорка). Суфік -иц- береться до уваги, якщо іменник чоловічого роду закінчується на -ень або -ник (очільник — очільниця, урядовець — урядовиця, авантюрик — авантюриця). Суфікс -ин- поєднується з іменниками, які закінчуються на -ець та загалом на приголосні (продавець — продавчиня, політик — політикиня, філолог — філологиця, філософ — філософиня). Менш поширеними є суфікси -ес- і -ис- (адвокатеса, критикеса, актриса, редактриса).

До того ж, якщо проаналізувати ЗМІ, документи, архіви, словники, то можна побачити, що фемінітиви — це не данина моді, як часто вважають, вони властиві українській мові давно. Наприклад, у першому друкованому українському словнику «Лексисі» Лаврентія Зизанія (кінець XVI ст.) зустрічаємо такі жіночі словоформи, як дочка, невістка, молодиця, а в словнику Агатангела Кримського (початок XX ст.) — делегатка, інструкторка, інспекторка, друкарка, лікарка, викладачка, професорка, законодавиця, виконавиця тощо.

Звичайно, на сьогоднішній попит на фемінітиви значно зріс, оскільки зросла кількість жінок у різних професіях. Утім часто журналісти відмовляються використовувати у своїй роботі фемінітиви, аргументуючи це тим, що вони порушують стрункість тексту, є немилозвучними, а іноді навіть образливими. Утім повну відмову від фемінітивів на сучасному етапі вважаємо виявом гендерної дискримінації. Те, що українська мова на сьогодні активно фемінізується, — це безсумнівний факт. А першими на зміни в суспільстві мають реагувати саме засоби масової інформації.

Отже, зважаючи на вищесказане, можна зробити висновок, що фемінізація української мови, зокрема в контексті журналістського дискурсу, на сьогодні є цілком природним та позитивним процесом, який ще потребує докладного вивчення.

Д. Бутко

ВІСІМ СТОРІНОК УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ОСТАННЬОГО ЧОТИРИРІЧЧЯ

D. Butko

EIGHT UKRAINIAN LITERATURE PAGES OF THE LAST YEARS

Сучасна українська література є важливою ланкою культурно-інформаційного фронту війни України з російською навалюю. Кожен твір бійців цього фронту, серед яких є й представники ЗСУ, — це одна з численних сторінок нашої літератури, зокрема, розглянуті нижче вісім останнього чотириріччя.

«Район Д» (*Артем Чех, 2019, Книга року ВВС, короткий список*).

Збірка оповідань, де події об'єднані спільним часом, простором та людьми. Вона нагадує «Месопотамію» Сергія Жадана. Той самий посмак, ніби це щось на

межі між сном і реальністю, ніби це все було з тобою. Ніби ти вдихав повітря, що пахне хімією й дорожнім пилом, торкався бетонних стін і слухав усі ті розмови й сповіді, але все це було в іншому житті. У цих історіях більшість впізнає себе, свої місто, дитинство та юність. Персонажі — кожен зі своєю історією та поглядами. Але вони водночас універсальні, тому точно нагадають вам когось зі знайомих. Це історії про людей, які їхали й поверталися до Черкас, деякі суттєво вплинули на автора, а інші лишилися тіннями, які приходять лише під час наркотичного тріпу. Розповіді віддають ностальгією й дворовим теплом, якими б обпікаючими та нестерпними вони часом не були. Автор проведе вас вулицями Черкас, заводськими та спальними районами, театрами, кафешками, пельменними та квартирами сусідів, познайомить з періодами 80-х, 90-х та 2000-х, і усе це без прикрас та цензури. Будуть бійки, самотні люди, алкоголь, історії забуття, кохання та становлення. З перших сторінок Артему Чеху вдається зробити так, ніби ви вже давно знаєте цих персонажів. За пару вечорів їх долі сплетуться з вашою, дадуть нове натхнення й настанови, а потім ще довго переслідуватимуть у думках.

«Так, але...» (Тарас Прохасько, 2019, Національна премія України імені Тараса Шевченка, Книга року ВВС).

Як зазначає у передмові до книжки Олександр Бойченко, «Тарас Прохасько, який віддавна обіцяє нам написати роман, знову його не написав. Зате написав — у своєму ні з ким не сплутуваному стилі — серію шкіців чи, може, есеїв». Невеликі історії з життя автора та його роздуми про цілком несподівані речі. Про ті, на які ми в повсякденному житті звертаємо мало уваги. Про філософію бадмінтону і балконів, про довіру й міру міри, про фіранки, туалети, систему сигналів і про сни. Автор у своїх історіях змінює наш кут зору й кризь призму індивідуальної філософії відкриває новий світ, який зовсім поруч. Тут є місце історіям як із життя автора, так і його оточення. Прості й влучні описи подій та власних рефлексій швидко затягують і після прочитання однозначно хочеться ще.

«Юпак» (Сергій Леценко, 2020, Книга року ВВС в перекладі Вікторії Назаренко).

Роман про село в південно-східному українському степу, з усіма його гріхами, заздрістю, бандитами та дискотеками. Тут варто зазначити, що оригінальний текст був написаний російською з використанням суржика та «пацанячого» сленгу. У перекладеній українській версії в діалогах лишилася значна частина російських слів для певного розкриття персонажів. Уже в анотації автор одразу попереджає, що це роман «без цензури і стереотипів. Зі специфічними звичаями, порядками й говором. З побутовою містикою і жорстокістю, що притаманна лише степу». І на це попередження варто зважати, оскільки якщо ви не готові до суворой та жорстокої реальності села 2000-х, то варто пропустити цю книжку. Сюжет обертається довкола мотоцикла «Іж Юпігер-5», що в побуті називають «Юпак». Він різними шляхами переходить із рук у руки, містичним образом накликаючи біду на своїх власників. Автор почергово знайомить нас з різними людьми, яким довелося мати справу з «Юпаком», окремі епізоди повторюються, з різних сторін описуючи ті ж самі події. Є дрібка містики, що освіжає і не дає загрузнути в тяжкій долі персонажів зі світу степу, де «ніхто не свій, окрім своїх». У завершальній частині події розгортаються вже під час російсько-української війни, де нам показують майбутнє персонажів, про яких не дорозповіли перед цим.

«Амадока» (Софія Андрухович, 2020, Книга року ВВС, короткий список).

Великий український роман, сімейна сага на більш ніж 800 сторінок, протягом яких ви поглянете на історію України через життя декількох поколінь однієї сім'ї та їх оточення. Головною темою твору є пам'ять, її трансформація, збереження та відновлення. З амнезією та пораненого до невпізнання у боях на Сході країни бійця знаходить жінка, яка стверджує, що це її чоловік. Вона знає усю історію його родини й має намір допомогти відновити втрачені спогади. Через її розповіді ми дізнаємося про події голодомору, Другої світової війни, голокосту, постійних змін влади та українського підпілля. Життя різних людей та видатних постатей Баал Шем Това чи Йогана-Георга Пінзеля, переплітаються протягом багатьох років, впливають одне на одне і на сьогоднішній день. Як хірурги складали понівечене обличчя бійця, так і ми маємо з маленьких шматочків скласти до купи усю історію, аби зрозуміти її суть. Однак оповідачка не викликає довіри. Значна частина книжки присвячена життю та творчості українських письменників і поетів ХХ століття. Тут основні ролі займають Віктор Петров (Домонтович), Софія та Микола Зерови. Багато сказано і про інші постаті періоду Розстріляного відродження, і все це пов'язано з подіями основної історії. Тож маємо об'ємний, змістовний, цікавий та багатшаровий роман.

«Я бачу, вас цікавить п'ятьма» (Іларіон Павлюк, 2020, Книга року ВВС, короткий список в перекладі Вікторії Стах).

Мистичний трилер, що захопив увагу соцмереж і впевнено утримує її досі. Автор — український журналіст, продюсер, документаліст і письменник, розповідає про кримінального психолога Андрія Гастера. Його направляють у віддалене й забуте містечко Буськів Сад для розслідування серії вбивств. Головного героя всюди переслідують дивні події, байдужість та нерозуміння зі сторони місцевих, однак він рішуче налаштований щодо порятунку зниклої дівчинки. Роман сповнений часових петель, містики, символізму, посилає на різні міфології й творчість Босха. Автор вміло тримає увагу читачів та грає з рівнем напруження, тож ця книжка абсолютно точно варта уваги, яку їй приділяють.

«За лапшунками імперії» (Віра Агеєва, 2021).

Ліки від комплексу меншовартості та культурної амнезії! Збірка Віри Агеєвої змусить вас переглянути своє ставлення до української літератури ХХ століття. Тієї самої (або ні), на яку ми так мало уваги звертали у школі. А також в есеях авторка поступово розглядає й аналізує культурні відносини між Україною та росією від кінця ХІХ століття та аж до сьогоднішнього дня. Тут «розкладено по полицях» усі етапи протистояння культур. «Іншування москаля, національна тожсамість і подвійна лояльність», «Як гуманізм російської літератури вичерпався на українському питанні», «Ідентичність підпорядкованих, двійництво, маскуваність і 'зрада'». Ці та інші есеї допоможуть читачам по-іншому поглянути на знайомі та маловідомі твори української літератури, прорефлексувати спільне минуле та докласти чергову «цеглинку» до формування національної свідомості, ідентичності й антиколоніального дискурсу. Слід зазначити, що авторка роз'яснює сюжет і наводить цитати з потрібних творів, тому зрозуміти зміст доволі просто, однак в ідеалі варто для початку продивитися розділ і прочитати повністю ті твори, про які в ньому йдеться, а вже потім починати читати відповідний есей.

«Лексикон націоналіста та інші есеї» (Микола Рябчук, 2021).

Автор — журналіст, публіцист, поет, прозаїк, перекладач і колумніст. Одразу зазначимо: не варто лякатися назви. Адже й сам автор зазначає, що книжку можна

було б назвати «лексикон космополіта». Думки в ній виважені, аналітичні й не схиляються в крайнощі, хоча цього можна було б очікувати, адже значну частину свого життя Рябчук прожив у радянському союзі. У збірці представлені есеї за різний період, але більшість з них стосується сучасної історії України. Автор простими словами та з доречним гумором, влучно і помірковано аналізує події останніх 30 років. Він зазирає у минуле, робить припущення щодо майбутнього, розмірковує над національною ідентичністю українців. Усе це представлено як через загальновідомі, так і особисті історії. Есеї розташовані не в хронологічному порядку, але це абсолютно не заважає сприйняттю, навпаки, іноді на контрасті можна під різними кутами поглянути на прочитане.

«Танці з кістками» (Андрій Сем'янків, 2022, Книга року ВВС).

Автор розповідає історію патологоанатома-невдахи Северина. Усе в нього йде не так, грошей мало, соціальний статус незрозумілий, а в особистому житті відбувається щось невизначене. Одне рішення нелегально заробити на продажі зразків людських тканин тягне за собою вервечку химерних та похмурих подій. За кожним рішенням стоїть безліч обставин і попередніх рішень, які змушують головного героя раз у раз переходити на новий щабель лицемірства та злочинності. Усе це нашаровується майже непомітно, ніби снігова куля. Жага до грошей і самоствердження в поєднанні зі страхом штовхають на все більш мерзотні дії. Згодом моральна деградація вже не дозволяє обмежуватися маленькими зразками, видаленими з живих чи вкраденими у мертвих. Сем'янків майстерно й реалістично змальовує усі події та переживання героїв, серед яких ви не знайдете жодного однозначно позитивного персонажа. Усі мають свої секрети й приховані бажання, які тягнуть за собою (не?)винні жертви. Як і диктує жанр, текст тримає у напруженні й очікуванні аж до останньої сторінки, але читається напручуд швидко і легко. Відчувається також і легка нотка детективу. Варто звернути увагу на те, що це саме медичний трилер, а головний герой — патологоанатом, тож зміст сповнений чорного гумору, кривавих та загалом не дуже приємних для звичайного читача сцен. Так, книжка може не сподобатися чутливим читачам, однак усі інші справедливо дадуть їй високу оцінку.

Широке розмаїття української літератури, яка переживає новий період реабілітації та розквіту, знаходячись в умовах воєнного стану, сприяє формуванню в читача почуття патріотизму та незламності. Та всі ми в очікуванні нового етапу нашої літератури — післявоєнного, ще більш плідного і різноманітного, натхненного нашою Перемогою.

Д. Кондратова, В. Руденський

**ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ РЕЛІГІЙНО-НАРОДНОЇ П'ЄСИ
«МИЛОСТЬ БОЖІЯ...» НЕВІДОМОГО АВТОРА**

D. Kondratova, V. Rudenkyi

**ARTISTIC ORIGINALITY OF THE RELIGIOUS AND FOLKLORIC SONG
"THE GRACE OF GOD..." BY AN UNKNOWN AUTHOR**

У XVII–XVIII ст. написано чимало п'єс, які, втрапивши імена своїх творців і пройшовши крізь призму власне народно-релігійних тлумачень та театральних постановок, набули досить відмінних ознак від творів попереднього періоду. Цю групу творів літературознавці схильні називати «народними драмами», або «шкільними драмами».